

Mesinike katusorganisatsioonist.

Organisatsioonid luuakse mingi eesmärgi saavutamiseks. Milline või millised on planeeritava katusorganisatsiooni lähemad ja kaugemad eesmärgid, jäävad selgusetuks? Ultimiivses vormis (ka sisuliselt) väljapakutud koostöömemorandum ei paku välja ühtegi ettepanekut eesti mesinduse arendamiseks ei lähemas ega kaugemas tulevikus. Paraku paistavad koostöömemorandumist läbi huvigruppide võimuambitsioonid (esindamine valitsusasutustes punkt 3). Samas (punkt 7) mainitakse, et kogu nimel esinetakse vaid küsimustes, milles on saavutatud konsensus. Kas siis, kui konsensust ei saavutata, jääb esindamine üldse ära? Nende kahe memorandumi punkti vaheline vastuolo muudab ju kogu ettevõtmise küsitavaks, kui mitte öelda, et mõttetuks!! On teisigi küsitavusi. Põhimõtteliselt võiks ju ideed arutada, kui jätta kõrvale asjaolud, et samad inimesed (koostöökogu idee algatajad) ei ole kasutanud ära oma võimalusi siis, kui nad kuulusid juhatusse (mõni nendest isegi enam, kui 10 aasta jooksul, mõned vähem). Kontoris laudade ümbertõstmise koos nende taga istuvate inimestega ei ole veel kusagil ega kunagi mingisugust efekti andnud! Sellisel juhul muutub ainult vorm, sisu jääb aga endiseks, kui inimesed ei vahetu.

Informatsioon loodava katusorganisatsiooni kohta on enam kui napp. Kui planeeritakse organisatsiooni kirjavahetust veebikeskkonnas, siis sellega juba lülitatakse suhtlusest välja üle 40% (vanemaealistest) mesinikest. Kas see on demokraatlik? Kas see tuleb mesindusele tervikuna kasuks? **Kas see on kooskõlas Eesti Vabariigi Põhiseadusega?**

Loomulikult oleks pidanud alustama sellise organisatsiooni loomist pikemaajase programmi koostamise ja selle tutvustamisega. Programm on dokument, mille järgi mesinikud saavad otsustada, kas selline organisatsioon on neile vajalik, või mitte, kas seda toetada või mitte? Kui on toetus olemas (kriitiline mass mesinikke - umbes pool), alles siis tuleb kokku kutsuda asutamiskoosolek dokumendid alla kirjutada ja teha muud vajalikud toimingud. Koondada tuleb mesinikud toetuse (legitiimsuse) saavutamiseks mingi kindla tahte või idee elluviimise eesmärgil. Omal ajal toimiti nii Suure Prantsuse Revolutsiooni ajal, mille ideeks ja eesmärgiks oli **vabadus, võrdsus, vendlus**. Hiljem aga kui saavutati reaalne võim hakati „**vendluse**” sildi all sellesama vabaduse eest võidelnuid halastamatult giljotineerima. Kuigi tänapäeval on füüsiline giljotineerimine kuulutatud kriminaalkuriteoks, on see asendunud või püütakse asendada vaimse ja moraalse giljotineerimisega.

Alustada ainult kodukorrast ehk otsuste vastuvõtmise korrast, näitab seda, et loodaval organisatsioonil on ainult võimuambitsioonid. Eesti mesindust õitsengule viivad sihid ja eesmärgid puuduvad, mistõttu võib järeldada, et nimetatud ettevõtmine on kantud ainult grupihuvidest. Hämmitust tekitab ka seisukoht, et kui otsuse vastuvõtmisel konsensust ei saavutata, siis võib iga (katus) organisatsiooni liige ajada oma asja edasi omal käel!!!

Tuleb kuidagi tuttav ette. Alles see oli, kui volitusteta grupp inimesi taotles ministeeriumis nn. 15 pere piiri kehtestamist. Eesmärk oli põhimõtteliselt üllas,

kuid ajastus ja teostus (selgitus) äärmiselt ebasobivad. See ettevõtmine langes kokku PRIA-s mesilaste registri loomisega. Kas keegi on kokku lugenud kui palju PRIA andmebaasis on 14 perelisi mesilaid? 15 pere piiri kehtestamine läks läbi, sest Põllumajanduse ministriumis puudus (ja puudub tänaseni) mesindusalane kompetents, raakimata ühe või teise otsusega kaasnevate tagajärgede analüüsimisest. Nii ei jaganud 20 aastat „**ettenägevad**” tegelased seda, et tõmbavad oma heateoga „vee peale“ mesilaste registri loomisele PRIA juures. Enam-vähem usutatavate andmete puudumine ükskõik millise majandusharu kohta muudab selle juhtimise suunamise ja vajadusel toetamise praktiliselt võimatuks, mis on ilmselt ka üheks eesti mesinduse madalseisu põhjuseks. Halvasti varjatud traagelniidid näitavad, et loodava katusorganisatsiooni üheks eesmärgiks ongi segase olukorra ärakasutamine ja seeläbi endale rasvasema supi keetmine katla ühes servas.

Olukord on segane seetõttu, et meist keegi ei tea palju mesilasperesid Eestis üldse on. Mesilaste registri loomine PRIA juurde oleks ehk andnud mingisugusegi ülevaate mesilasperede tegelikust arvust, perede hukkumisest jne. Olen kaugel sellest, et loota 100%-list mesilasperede registreerimist PRIA-s. Väga hea baasi mesinduse olukorra analüüsimiseks hindamiseks ja juhtimiseks oleks andnud ka 85-90%-line registreerumine. Mesilaste registri loomise vastu olid mitmedki mesinikud (mõned ka praeguse koostööorganisatsiooni idee toetajad), mille tõttu registri loomine praktiliselt nurjus. Register on ja ei ole ka! 2010 aasta põllumajandusloenduse meetodika oli samuti puudulik, mistõttu jäid loendusest välja kodumajapidamistes olevad ja linnainimestele kuuluvad ja maal asuvad mesilaspered. Palju neid on, ei tea tänapäevani mitte keegi.

Kaks korda on Põllumajanduse ministrium püüdnud asjasse selgust tuua ja tellinud uuringu Konjunktuuriinstituudilt. Eelmine uuring, mis toimus 5-6 aastat tagasi ei andnud soovitud selgust juba selle tõttu, et mitmetele mesinikele väljastati uuringuankeedid topelt. Mina olin üks nendest, aga arvatavasti mitte ainuke, sest ankeetide väljastamiseks võeti algandmed kahest allikast - PRIA-st ja EML-ist. Minu protestikirja peale eespoolnimetatud instituudi direktor Marje Josing vabandas ja **lubas** minul täita ainult ühe ankeedi. Aitäh talle selle eest!

Kaks aastat tagasi kordus sama lugu. Ankeete saatsid nii Konjunktuuriinstituut, EML kui ka Eesti Mesindusprogramm. Kui jätta välja asjaolu, et küsiti mesilasperede arvu seisuga 01.09.2012, siis jäi küll mulje, et seda õiget perede arvu ei tahagi keegi teada saada. Peale selle kostsid läänetuultega ka meieni üleskutsed, et: „Pange rohkem peresid kirja – saame rohkem raha!” Juba järgmise aasta (2013) veebruaris hakkas samast suunast kostma hääli, et Saaremaal on olnud väga karm talv ja seeläbi palju peresid otsa saanud. Enam-vähem õige perede arvu teadasaamiseks oleks pidanud võib-olla pöörduma mesinikust astroloogi Igor Mangi poole. Tema ehk oleks öelnud õige mesilasperede arvu. Pöörduti aga minu poole. Umbes kolm nädalat enne ministriumi pressiteate väljastamist helistas mulle keegi asjast huvitatud kodanik ja küsis, et kui palju meil peaks mesilaspersid olema, et säiliks meie mitmekesine floora. Minu vastus oli, et üks pere ruutkilomeetri kohta. Ja ennäe imet - pressiteates 2013 aasta märtsis öeldigi maha, et meil on 43 000 ja natukene peale mesilasperet. Ei või nuriseda, meie ametnikud oskavad

rehkendada! Eesti Vabariigi pindala on 45 215 ruutkilomeetrit ja kui sellest maha arvata Peipsi all olev pind (1548 ruutkilomeetrit), siis saamegi tulemuseks üle 43 000 mesilaspere! Kas kokkusattumus? Nüüd on EML-i juhatuse esimees välja tulnud uue versiooniga ja väitnud (põllumajanduse ministeeriumis), et meil on 60 000-65 000 mesilasperet. Tore, kui see nii oleks!!! Paraku aga annab „nuhk Albert“ ministeeriumist teada, et selline avaldus on tugevasti kõigutanud mesinike positsioone eelseisvatel (veebruarikuistel) läbirääkimistel. Laial tänaval juba arvatakse, et kui juba 60 000 peret, siis on mesindus heal järjel.

Meil on mesinike katusorganisatsioon olemas, kuhu kuulub üle 500 mesiniku. Me võime seda organisatsiooni kritiseerida, (mida on ka allakirjutanu jõudumööda teinud), kuid vaatamata sellele jääb nimetatud organisatsioon oma olemuselt demokraatlikuks mesinike massiorganisatsiooniks, mille toimimisse saame sekkuda korraldatavate ümarlaudade, üld- ja juhatuse koosolekute, õppepäevade, konverentside ja muude ürituste kaudu. Saame otsustada organisatsiooni käekäigu üle juhatuse valimiste ja arengukavade, põhikirja ja muude dokumentide arutelude läbi. Samuti on olnud võimalik vastata mitmesugustele EML-i poolt korraldatud küsitlustele.

Nagu eespool juba mainisin, et nn. katusorganisatsiooni mõtte algatajad on olnud varem pikemat või lühemat aega ise EML-i juhatuse liikmed või juhatuse liikmetega väga lähedalt seotud (juhatuse nõunikud). Tekib küsimus, miks needsamad inimesed siis juhatuse liikmetena ja juhatuse kaudu ei suutnud või ei tahtnud oma ideid ellu viia ega koostööd teha??? Äkki on eesmärk hoopis teistsugune! Võib-olla tahetakse sellega halvata EML-i juhatuse tööd ja suruda juhatuse liikmetele peale mittekuhugiiv diskussioon. Sellist taktikat kasutasid juba 1917 aastal esseerid, kes surusid Lenini poolt vastloodud valitsusele peale diskussiooni ametiühingu teemadel. Ärge saage minust valesti aru, näide on toodud valitud taktikalise meetodi kohta!

Umbes taoline „koostöökogu“, mis koosnes suures osas samadest inimestest, andis eesti mesindusele tõsise hoobi sellega, et hääletas Eesti Mesindusprogrammi eelarve koostamisel praktiliselt välja kulutused varroalesta tõrjele ja profülaktikale. Vastavalt 17,7%-lt 2004 aastal 2%-le aastateks 2010-2013.

Tundub, et selline hääletustulemus oli korruptsiooni tunnustega, sest sellest said otsest või kaudset kasu mitmed hääletamisel osalenutest või nende lähedalseisjatest. Sisuliselt oli selline otsus aga mesinduse kui terviku suhtes **kuritegelik**. (Tuletagem meelde, et Neinar Seli sai korruptsioonisüüdistuse ainult seetõttu, et viibis samas ruumis Tallinna sadama juhatusega, kes parasjagu hääletas Eesti Olümpiakomitee toetamise küsimuste üle).

Uue katusorganisatsiooni puhul kerkib üles ka selle legitiimsuse küsimus. Kuidas saab olla nii, et 500 mesiniku esindaval koostöökogu liikmel on **üks hää, samal ajal, kui 8-9 mesiniku esindajal on samuti üks hää?**

Loomulikult on suurmesinikel (3,1% mesinike üldarvust) teised sihid ja eesmärgid, kuid see ei tohi põhjustada suurema osa (ligi 96,9%) mesinike elimineerimist. Samas tuleb märkida ka seda, et väikemesilad paiknevad hajusalt üle kogu vabariigi territooriumi, millega tagatakse nii looduslike taimekoosluste säilimine kui ka koduaedades asuvate putuktolmlevate kultuuride tolmeldamine.

Läheb veel palju aastakümneid (kui üldse), suurmesindus kunagi suudab väikemesinduses tekkivad tühikud täita ja täies mahus tagada meil esinevate rikkalike taimekoosluste säilimise ja aedade tolmeldamise. On ju suurmesinduse peamiseks eesmärgiks otsese tulu saamine (vähemalt seni, kuni tolmeldamise eest ei maksta).

Tulles tagasi demokraatia põhimõtete juurde on mulle jäänud arusaamatuks, miks ikkagi Eesti Mesindusprogramm on nagu omaette asi iseeneses ja EML-ist kui mesinike massiorganisatsioonist lahusessev ettevõtmine?

Teine demokraatia põhimõtetega vastuollu minev asjaolu on püüe saavutada 3% või isegi alla 1%-se liikmeskonnaga organisatsioonide domineerimine enamikku mesinikke ühendava massiorganisatsiooni üle. Võtkem eeskuju Eesti Vabariigi Riigikogust, kus on välistatud alla 4% toetuse saanud erakondade sattumine otsustajate hulka e. Eesti Vabariigi Riigikokku. Nii peaks toimima ka mesinikud - ikka vähemus peab oma tegevused ja sihid kohandama enamuse suuna ja tahtega, aga mitte vastupidi!

Omaette lahtirääkimist vajab koostöökogu loojate poolt tõstatatud konsensuse printsiip. Kas selline printsiip otsustamisel tagab üldise rahulolu ja üksmeele? Kui vaadata probleemi natuke laiemalt, siis näeme, et selline põhimõte (konsensus) sarnaneb väga vandekohtute omale. XIX sajandil võidukäiku teinud vandekohtud on tänapäevaks suuremas enamuses riikides kadunud, (v.a Prantsusmaa ja Ameerika Ühendriigid) sest need muutsid kohtupidamise äärmiselt ebaefektiivseks, kohmakaks ja suurt ajakulu nõudvaks, sest kõik vandekohtunikud (tavaliselt paaritu arv) pidid protsessi lõpuks jõudma täielikule üksmeelele (konsensusele). Seetõttu keetsid (kestavad) vandekohtute istungid nädalaid või isegi kuid. Kas see suurendab organisatsiooni efektiivsust ja kiirendab otsuste vastuvõtmist? Selles ma julgen küll sügavalt kahelda!

Sellest hoolimata ei välista selliste „vandekogude” otsused proteste. (Kaks suurt protestilainet lühikese ajavahemiku jooksul vandekohtute otsuste vastu Ameerika Ühendriikides). Kui praegu süüdistatakse EML-i selles, et see sarnaneb jututoaga ja on väheefektiivne, siis väljapakutud koostöökoguga loome ühe veelgi väiksema efektiivsusega jututoa juurde. Peale selle puuduvad väljapakutaval koostöökogul selged eesmärgid, saamaks suurema enamuse mesinike toetust ja seeläbi ka õigust esindada neid valitsusasutustes ja mujal.

Minu isiklik seisukoht on, et mesinduse arengut ja tuleviku kujundamist peab ikkagi suunama suurima liikmeskonnaga organisatsioon, vaatamata sellele, kas kõik üksikliikmed on täielikult rahul selle tegevusega või mitte. Allakirjutanu ei ole ka juba mitu aastat rahul organsatsiooni toimimisega. Samas ei jäta ma peaaegu kunagi kasutamata juhust ütelda sõna sekka, kui mingi asi mind häirib.

On jõulukuu ja seetõttu kutsun ma kõiki osapooli (jõulu-) puud joonistama. Nimetatud puu sarnaneb välimuselt kuusepuuga ja selle nimi on **otsustamise puu**. Sellist puud joonistavad Harvardi ülikooli üliõpilased kuude ja isegi aastate kaupa. Selle puu joonistamise mõte on selles, et joonistamise läbi kaardistada enam-vähem kõik mõjurid, mis võivad meie eesmärkide saavutamisele kaasa aidata või meie tegevust pärssida. Liikumisel punktist A (lähtepunkt e. hetke olukord) punkti B (eesmärk). Puu (kuuse) tüve vasakule küljele joonistatakse need tegurid (oksad suunaga alt üles), mis soodustavad meie liikumist punktist A

punkti B ja paremale need, (suunaga ülevalt alla) mis meie eesmärkide saavutamist takistavad. Kui oleme sellise puu valmis saanud (mida rohkem oksa seda parem), siis selguvad ka põhiprobleemid, millega tuleb rohkem tegeleda. See on olukorra analüüs, ilma milleta ei saa efektiivselt toimida ükski organisatsioon. Minul on see puu peaaegu valmis ja sellel on kokku juba üle 70 oksa ja oksaharu. Äрге ainult arvake, et sellise puu võib valmis joonistada mõne tunni või päevaga!

Ei saa märkimata jätta ka seda, et Harvardi ülikooli kasvandike hulgast on võrsunud mitu Ameerika Ühendriikide presidenti, rääkimata senaatoritest ja kuberneridest ja kõik nad on alustanud puu joonistamisest. Niisiis soovin kõigile osapooltele veelkord head otsustamise puu joonistamist! (Suure saladuskatte all aga tahan ma öelda, et kõik enda arvates juhipotentsiaaliga inimesed õpiksid puu joonistamise läbi olukorda analüüsima ja seeläbi ka enamvähem õigeid otsuseid vastu võtma. Poliitikat ei pea ilmingimata tegema suure kisa ja käraga (võib ka mõistusega). Võib ka nii teha, et üks osapool joonistab puule vasakpoolsed oksad ja teine parempoolsed! Selline „koostööpuu” mõjuks kõikidele osapooltele värskendavalt ja tooks nad üksteisele lähemale.

Minu nägemust mööda ei ole Eesti mesinduse edukas arendamine võimalik kui:

- 1) Me ei tea, kui palju meil on mesilasperesid üldse
- 2) Me ei tea, kui palju meil igal aastal peresid hakkub
- 3) Me ei tea milline põhjus on mesilasperede hukkumisel
I kohal
II kohal
III kohal jne.....
- 4) Meil puudub baasmetoodika varroalesta ja haudmehaiguste (ka muude haiguste) tõrjumiseks
- 5) Meie ei tea, mis toimub meie aia taga (kes on sinna toonud mesilased, kellel lähiümbruses on avastatud mõni ohtlik mesilaste haigus jne)
- 6) Meil puuduvad mesilaste pidamise eeskirjad (selle puudumisest johtuvad paljud naabritevahelised arusaamatused)
- 7) Meil puudub toimiv konsulentide (usaldusmesinike) võrgustik

Loetelu võiks jätkata, kuid kas sellest ka kasu on? Ma ei usu, et loodav koostöökogu loetletud probleemide lahendamise osas konsensuseni jõuab!

Kui uus loodav koostööorganisatsioon hakkab esimesest päevast peale aktiivselt loetletud probleemide lahendamisega tegelema, siis asun ma kindlasti selle toetajate poolele ning lisan veel umbes 60 probleemi, mis vajavad lahendamist!

Rahulolematuse korral on igaühel meist võimalik kandideerida juhatusse ja sellega aidata kaasa organisatsiooni ja kogu eesti mesinduse arengule.

Kokkuvõttes tahan öelda, et ühe **järjekordse jututoa** loomine ei anna midagi olulist juurde eesti mesinduse arengule. Karta on hoopis vastupidist tulemust.

Vanamesinik ja EML-i taasasutaja, praegu EML au(s)liige
Antu Rohtla